Interne afweging keuze besloten vennootschap voor mensontwikkelbedrijf Roermond

1. *Inleiding:*

De gemeente Roermond heeft aan Berenschot gevraagd haar te adviseren over een passende juridische entiteit voor het mensontwikkelbedrijf Roermond. Berenschot heeft hierbij een aantal met de gemeente afgestemde criteria gehanteerd die van belang zijn bij de keuze voor een rechtsvorm die het beste past bij de ambities van de gemeente. Het gaat om de volgende afwegingscriteria:

1. Gemeente heeft rol van eigenaar en opdrachtgever
2. Nabijheid: dichtbij staan mogelijk in het begin
3. Snelheid < 1 januari 2025
4. Het mensontwikkelbedrijf is flexibel, innovatief ('fit for the future')
5. Samenwerken mensontwikkelbedrijf met bedrijven is mogelijk
6. Toezichthoudend orgaan instellen dat tegenkracht en raad en daad kan bieden
7. Andere gemeenten kunnen diensten afnemen van MOB

Berenschot heeft naar aanleiding van de vraagstelling van de gemeente op 5 juli 2024 een memo opgeleverd (bijlage 4 bij raadsvoorstel, hierna: 'memo).

Dit memo is gebruikt als uitgangspunt voor een brede, interne discussie over een passende en wenselijke entiteit c.q. rechtsvorm voor het mensontwikkelbedrijf. Tijdens deze interne sessies is geconstateerd dat er aanvullend aan de genoemde criteria nog één wezenlijk afwegingscriterium in de afweging zou moeten worden meegenomen, namelijk:

8. Zorgvuldigheid ten aanzien van regulier personeel (gemeente Roermond en Westrom) gelet op ingangsdatum 1 januari 2025.

2. *Memo Berenschot*

Berenschot heeft in de memo een drietal varianten als geschikt én realiseerbaar benoemd: (A) het inrichten van een mensontwikkelbedrijf als een onderdeel van de gemeentelijke organisatie, (B) het onderbrengen van het mensontwikkelbedrijf in een op te richten stichting dan wel (B) datzelfde in een besloten vennootschap waarvan de gemeente enig aandeelhouder is. In de vorm van een tabel heeft Berenschot ten aanzien van deze drie varianten voor elk van de afwegingscriteria (uitgezonderd uiteraard het later uit de interne sessies voortkomende aanvullend criterium) een 'score' op hoofdlijnen vermeld, voorzien van een toelichting.

De 'score', maar ook de gesprekken die zijn gevoerd met Berenschot, maken duidelijk dat voor in principe alle drie de varianten geldt dat zij de basis kunnen vormen voor een goed functionerend mensontwikkelbedrijf, dat de goede dingen doet voor de gemeente en haar inwoners, op een effectieve en efficiënte wijze. De crux zit daarbij in het inregelen van de juiste randvoorwaarden op het gebied van taken, rollen, bevoegdheden, sturing et cetera.

Berenschot benoemde tegelijkertijd in de gesprekken dat zij in de praktijk ziet gebeuren dat er soms spanningen ontstaan tussen gemeenten en organisaties op afstand (tevens verbonden partij). Deze spanning kan verminderd danwel weggehaald worden door goed opdrachtgeverschap en een goede inrichting van de governance.

3. *Lokale beoordeling advies Berenschot*

Het memo van en gesprekken met Berenschot vormden de basis voor een lokale afweging. Die is nodig om aan de afwegingscriteria een eigen inkleuring en rangorde toe te kennen om daarmee recht te doen aan de Roermondse situatie. In de interne gesprekken hierover kwam naar voren dat, hoewel alle afwegingscriteria van belang zijn, de hierna genoemde het zwaarst wegen, ook omdat hierin de varianten zich van elkaar onderscheiden:

- Gemeente heeft rol van eigenaar en opdrachtgever;
- Nabijheid: dichtbij staan mogelijk in het begin
- Snelheid < 1 januari 2025
- Zorgvuldigheid ten aanzien van regulier personeel (gemeente Roermond en Westrom) gelet op ingangsdatum 1 januari 2025.

De variant om het mensontwikkelbedrijf als stichting op te richten valt op basis van bovenstaande criteria af. Adequate invulling van de gemeentelijke rol als eigenaar en opdrachtgever en het hieraan verwante criterium van nabijheid zijn in deze variant wezenlijk lastiger in te vullen dan bij de twee andere varianten.

In de afweging tussen die varianten, dus het mensontwikkelbedrijf als onderdeel van de gemeentelijke ambtelijke organisatie (intern organiseren) of als besloten vennootschap, scoort intern organiseren marginaal beter op het afwegingscriteruim ‘nabijheid’, maar op het criterium eigenaarschap/ opdrachtgeverschap gelijk. Op het aspect ‘snelheid’ is in de interne discussie gekomen tot een andere waardering dan Berenschot omdat het inrichten van een intern organisatieonderdeel van de omvang van de uitvoeringsorganisatie Westrom een complexe aangelegenheid is; in de praktijk complexer dan het ‘één op één’ onderbrengen van een staande uitvoeringsorganisatie in een nieuwe, specifiek daarvoor opgerichte, eigenstandige entiteit (de vennootschap). De - theoretische - overwegingen hierover in het memo van Berenschot waarom de besloten vennootschap wordt gewaardeerd als minder snel te verwezenlijken variant, wegen daar naar ons oordeel niet tegen op.

Tot slot geldt dat het uit de interne discussie voortgekomen aanvullend afwegingscriterium - het belang van zorgvuldigheid jegens regulier personeel - beter is gediend als het ontwikkelbedrijf onder de vlag van een besloten vennootschap wordt ingericht. Gelet op de korte periode tot 1 januari 2025 is voor het reguliere personeel van Westrom de overgang naar een besloten vennootschap minder groot dan de overgang naar de gemeentelijke organisatie in een politiek-bestuurlijke context. Ook heeft de overgang naar de gemeentelijke organisatie meer invloed op veranderingen op het gebied van CAO, (individuele) arbeidsvoorwaarden, de huidige bedrijfsvoering van Westrom maar ook op het personeel en de organisatie van de gemeente Roermond

4. Concluderend

Gelet op de huidige context en afwegingen wordt een besloten vennootschap als voorkeursvariant aangewezen. Dit biedt de gemeente Roermond de mogelijkheid om zowel snel als zorgvuldig te komen tot een entiteit voor het mensontwikkelbedrijf én voor de uitvoeringsorganisatie van Westrom. In de verdere uitwerking van de voorbereiding op het oprichten van een besloten vennootschap zullen de onderwerpen taken, rollen, bevoegdheden, sturing en invloed zodanig uitgewerkt worden dat de gemeente Roermond haar rol als opdrachtgever en eigenaar gedegen kan vervullen.